

MBSTS 2026

VIDEO DERS
HEDİYELİ

**DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
MESLEKİ BİLGİLER SEVİYE TESPİT SINAVI**

MBSTS

KONU ANLATIMLI

Video derslere,
kitabın baskı tarihinden
sonraki güncellemelere ve
konulardaki ek formlara erişebilmek
için QR kodu okutunuz.

PEGEM AKADEMİ

Komisyon

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI MESLEKİ BİLGİLER SEVİYE TESPİT SINAVI KONU ANLATIMLI

ISBN 978-625-6764-24-8

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

5. Baskı: 2025, Ankara

Proje-Yayın: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

Değerli Okuyucularımız,

Diyanet İşleri Başkanlığının düzenlemiş olduğu “Meslekî Bilgiler Seviye Tespit Sınavı (MBSTS)” için hazırlanan bu yayı-
nımızda dini kavramlar dikkatle ele alınarak ilgili konular kapsamında alanında uzman yazar komisyonumuz tarafından
hazırlanmıştır.

Kitabımızdaki konularda teorik çerçeve net bir şekilde çizilmiş, çözümlü ve cevaplı testler ile pratiğe ilişkin sorulara
yer verilmiştir. Anlatılan konuların zihinde somutlaşması için konuların arasına yazar notları, şemalar ve tablolar da
eklenmiştir. Okuyucuların toplam iş yükü gözetilerek, öz ve net bilgilerden uzaklaşmadan, güncel ve çalışmalarını pe-
kiştirecek yöntemleri sunmak amacıyla özenle hazırlanan bu yayınınızın sınava hazırlanan siz değerli okuyucularımıza
katkı sağlamasını diliyoruz.

Kitaba ilişkin sorularınızı **yayinevi@pegem.net** adresine e-posta yoluyla ya da **0538 594 92 40** numarasına What-
sApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Pegem Akademi

TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

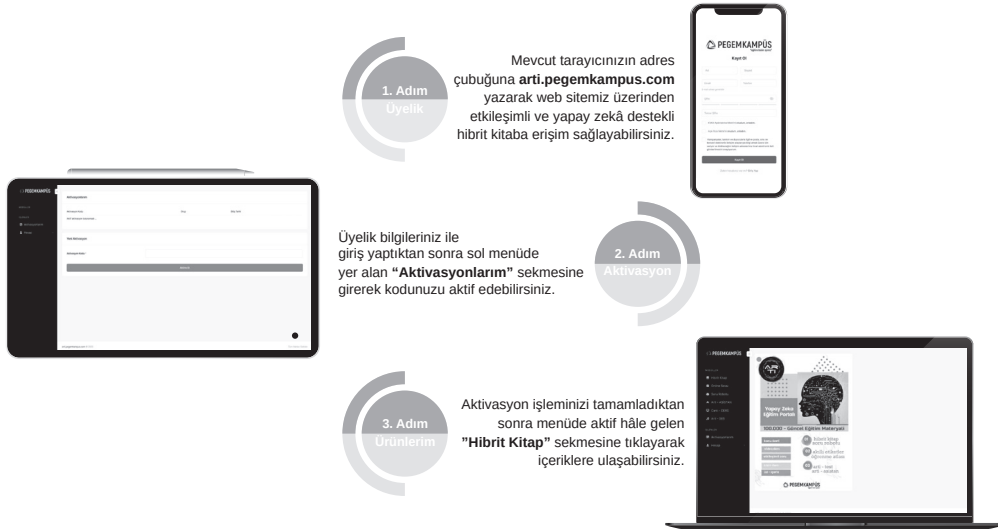

1. Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
2. Video derslere erişim sağlayabilir.

Yapay zekâ, bırakılan etkileşimler sonrasında kullanıcıların başarı durumlarını tespit ederek
karşılarına bir analiz ekranı çıkarmaktadır.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

Aktivasyon kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.05.2026 tarihine kadar geçerlidir.
Hibrit kitaplara kasım ayı itibarıyla erişim sağlanacaktır.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

1. BÖLÜM

Kur'an'ı Kerim'in Muhtevasını Anlamak - Tecvid ve Tefsir Usûlü..... 1

2. BÖLÜM

Hadis ve Hadis Usûlü 55

3. BÖLÜM

Fıkıh - İslam Hukuku..... 85

4. BÖLÜM

İslam İbadet Esasları (İlmihal)..... 130

5. BÖLÜM

Kelam (Akaid)-İslam İnanç Esasları 188

6. BÖLÜM

İslam Mezhepleri ve Akımları..... 245

7. BÖLÜM

İslam Tarihi 288

8. BÖLÜM

Dinler Tarihi..... 360

KUR'AN'IN NÜZULU VE METİNLEŞMESİ

Kur'an'ı Kerim, yüce Allah tarafından insanlığa gönderilmiş en son ilahi kitaptır. Son peygamber Hz. Muhammed'e yaklaşık yirmi üç yılda nazil olmuştur.

Kur'an'ın Nüzul Süreci: Vahiy

Sözlük Anlamı: V-h-y kelimesinin mastarı olup gizli ve süratli bildirmek, seslenmek, fısıldamak, emretmek, telkin etmek, ilham etmek, işaret etmek, yazı yazmak, bir şeyi başkasına intikal ettirmek, elçi göndermek ve içgüdü anlamlarına gelir.

Terim anlamı: Yüce Allah'ın insanlara ulaştırılmasını istediği mesajlarını peygamberlerine, alışılmışın dışında gizli bir yolla süratli bir şekilde iletmesidir.

Vahyin Başlangıcı: Hz. Aişe, Resulullah'ın vahiy başlangıcının uykuda sadık rüya görmekle olduğunu bildirmiştir. Bu arada yalnızlık kendisine sevdirelmüş, Resulullah Hira Mağarası'na çekilerek ibadete dalmıştır. Bu duruma "Tahannus" denir.

Bu durum 27 Ramazan 610 tarihine kadar devam etmiştir. Bu tarihte yine Hira Mağarası'nda iken Cebrail ona gelip "Oku!" demiş Resulullah "ben okuma bilmem" cevabını vermiştir. Üçüncü defa meleğin aynı soruyu sorması sonrasında Alak sûresinin ilk beş ayeti nazil olmuştur. Korku içindeki Hz. Peygamber, Hz. Hatice'nin yanına giderek olanları anlatmıştır. Hz. Hatice Resulullah'ı teskin ettikten sonra Hz. Hatice'nin amca oğlu ve aynı zamanda bir bilgin olan Varaka b. Nevfel'in yanına götürerek olanları anlatmıştır. Varaka, Hz. Peygamber'e gelenin Cebrail olduğunu müjdelemiştir.

Sonrasında vahiy bir müddet kesilmiş (fetret-i vahiy) daha sonra Müddessir sûresinin baş tarafı nazil olmuştur.

Vahyin Çeşitleri:

1. **Vahy-i Metlûv:** Okunan vahiydir. Kelimesi kelimesine nazil olmuş metindir. Namazlarda kıraatte okunan vahiydir. Yani Kur'an'ı Kerim'dir.
2. **Vahy-ı Gayrı Metlûv:** Peygamber'in diliyle ifade edilen, namazlarda kıraatte okunmayan vahiydir ki Hadis-i Şerifler bu nevidendir.

Vahyin Geliş Şekilleri

Bu husus Kur'an'da Şûra sûresi 51. ayette şöyle geçmektedir:

"Allah bir insanla ancak vahiy yoluyla veya perde arkasından konuşur yahut bir elçi gönderip izniyle ona dilediğini vahyeder." (Şûra (42), 51)

1. Allah'ın mesajları peygamberinin kalbine doğrudan yerleştirmesi
2. Vahyin perde arkasından bildirilmesi
3. Sadık rüya (Bu vahiy çeşidi vahyin başlangıcında olmuştur. Sadık rüya ile hiçbir ayet ve sûrenin inmediği bildirilmektedir.)
4. Cebrail'in aslî sûretiyle görünerek vahiy getirmesi
5. Cebrail'in görünmeden çingirak sesine benzer bir vahiy getirmesi
6. Cebrail'in insan şeklinde görünmesi

Vahiy Esnasında Görülen Hâller

1. En soğuk günde bile Resulullah'ın alnının terlemesi
2. Resulullah'ın üzerine büyük bir ağırlığın çökmesi
3. Resulullah'ın yanında bazen arı uğultusuna benzer bir ses işitilmesi
4. Resulullah'ın sırt üstü yatıp üzerini örttürmesi ve yüzünün kızarması
5. Bunların dışında Resulullah'ın uykusunun gelmesi, vücudunun kaskatı kesilmesi

Vahiy ve İlham Arasındaki Farklar

1. Vahyin kaynağı belli, ilhamın kaynağı belli değildir.
2. Vahiy vasıtalı ilham ise vasıtasız olarak tecelli eder.
3. Vahiy son bulmuştur, ilham ise devam etmektedir.
4. Vahiy bağlayıcıdır, ilham ise bağlayıcı değildir.
5. Vahiy külli ve umumî, ilham ise cüz'î ve hususidir.
6. Vahyî bilgiler birbiriyle çelişmez ancak ilham bilgileri birbiriyle çelişebilir.

Vahiy Kâtipleri

Birçok sahabe vahiy kâtipliği yapmıştır. Medine Dönemi'nde Hz. Peygamber'e 65 kişi vahiy katipliği yapmıştır. Mekke'de ilk vahiy katibi Abdullah b. Sa'd b. Ebî Sarh', Medine'de ilk vahiy katibi Übey b. Ka'b'dır. Ondan sonra Zeyd b. Sabit vahiy katipliği yapmıştır.

Ebû Bekir, Ömer b. Hattab, Ali b. Ebî Tâlib, Osman b. Affan, Zübeyr b. Avvâm, Amr b. Âs, Huzeife b. Yeman, Amir b. Führeyre, Muaviye, Abdullah b. Erkam, Talha b. Ubeydullah ve Halid b. Velid vahiy kâtiplerinden birkaçıdır.

ÇÖZÜMLÜ TEST

1. Kur'an tilaveti esnasında yapılan hatalara lahn adı verilir. Bunlar durumuna göre hafi ve celi olmak üzere ikidir.
- Aşağıdakilerden hangisi lahn-ı celi içerisinde sayılamaz?**
- A) İhfâ, iklâb, izhar, idgam gibi uygulamaları terk etmek.
- B) Vâcip medleri eksik yapmak.
- C) Harekeli harfi sâkin kılmak
- D) Tabii medleri fazla uzatmak.
- E) Râ harfindeki tekririnde ifrat veya tefritte bulunmak.
2. Mekke Dönemi'nde nazil olan sûrelere Mekki, Medine Dönemi'nde nazil olan sûrelere Medenî Sûre denir.
- Aşağıdakilerden hangisi Mekki sûrelere ait özelliklerden değildir?**
- A) İçinde kella lafzı olan, içinde secde ayeti ihtiva eden, içinde Adem ve İblis kıssası bulunan (Bakara hariç) sûreler Mekki'dir.
- B) Bazı istisnâlar dışında içinde "ey insanlar" ibaresi bulunup "ey iman edenler" ibaresi bulunmayan sûreler Mekki'dir.
- C) Mekki sûrelerde şirke ve putperestliğe karşı mücadele vardır. Tek Allah inancı ve iman esasları vurgulanır.
- D) Mekki sûrelerde ayet ve sûreler kısa, hareketli ve vurguludur.
- E) İçinde münafıklardan bahsedilen (Anebût Hâriç), cihada izin veren ve cihad hükümleri barındıran sûreler Mekki'dir.
3. Sahih Kiraatın Şartları
- I. Kiraat, sahih ve muttasıl bir senedle Hz. Peygamber'e ulaşmalı
- II. Takdirene ve ihtimalen de olsa Hz. Osman Dönemi'nde çoğaltılan nüshalardan birinin hattına uymalı
- III. Arap dilinin kaidelerine uygun olmalı
- IV. Bütün Müslümanlar tarafından ittifakla kabul edilmeli
- Yukarıda verilenlerden hangileri doğrudur?**
- A) Yalnız I B) Yalnız IV C) II ve III
- D) I, II ve III E) I, II, III ve IV

4. Nassları bütünsellik içinde ele alarak, zâhirî manalarına uygun düşecek şekilde yorumlamaktır. Bu te'vîlin İslâm düşüncesindeki en meşhur kuramcısı İbn Rüşd'dür. İbn Rüşd, Faslu'l-Makâl adlı eserinde bu şekliyle tanımlamıştır. İbn Rüşd'ün tanımladığı bu te'vîl yöntemi, nassları aklın ve dilin örfî kullanımı çerçevesinde kalarak yorumlamayı esas almaktadır.
- Yukarıda özellikleri verilen te'vil çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?**
- A) İş'ari Te'vil
- B) Konulu Te'vil
- C) Beyani Te'vil
- D) Burhani Te'vil
- E) Fıkhi Te'vil
5. Kur'an'da yer alan kapalı ayetler Hz. Peygamber tarafından açıklanmıştır. Örneğin "Hayır! Bilakis onların işlemekte oldukları (kötülükler) kalplerini paslandırmıştır" (Mutaffifin (83), 14) âyeti, Ebû Hureyre'nin naklettiği, "kul bir günah işledi mi onun kalbine siyah bir nokta konulur. O bunu tevbe ve istiğfar ile koparıp attığı zaman kalbi cilalandırılır. Ancak tekrar günah işlerse siyah noktalar artar. Nihayet onlar kalbini tamamen kuşatır. İşte bu Yüce Allah'ın Kur'an'da buyurduğu pastır" şeklindeki hadisle açıklığa kavuşmuştur.
- Bu açıklama Hz. Peygamberi Kur'an'ı tefsir etme şekillerinden hangisine aittir?**
- A) Mücmelin Tebyini
- B) Mübhemin Tafsili
- C) Mutlakın Takyidi
- D) Müşkilin Tavzihi
- E) Takyidin Tafsili
6. Çok hadis rivâyet eden (müksirûn) bir sahâbi olarak hadis ilmine, fetvalarının çokluğuyla da fıkıh ilmine olan katkıları yanında, hemen her âyet hakkında yapmış olduğu farklı rivâyetlerle de tefsir ilminde bir otoritedir. Mekke Tefsir Ekolü'nün kurucusudur. Hz. Peygamber onun hakkında, "Allah'ım ona kitâbı öğret ve onu dine fakih (mütehassıs) kıl" diye dua etmiştir.
- Özellikleri verilen sahabe aşağıdakilerden hangisidir?**
- A) Abdullah b. Mes'ud
- B) Abdullah b. Abbas
- C) Ali b. Ebi Talib
- D) Ubeyy b. Ka'b
- E) Abdullah b. Ömer

D. Ev Eşyası ve Gereçleriyle İlgili Haramlar ve Helaller**Altın – Gümüş Kaplar, İpek Sergiler**

Hadis-i Şerifler altın ve gümüşün kap – kaçak, ev eşyası; ipeğin de sergi olarak kullanılmasını Müslümanlara haram kılmaktadır. (Buhârî, “Eşribe”, 28; Müslim, “Libas”, 4.5)

E. Resim ve Heykel

☞ Resimleri yasaklayıcı hadisler bunun mutlak haram olduğunu göstermez. Resmin hükmü maksadına ve kullanıldığı yere göre değişir. Resimle ilgili hükümler şunlardır:

1. Tevhid inancı ve İslam Ahlakına aykırı resimler haramdır.
2. Canlı resimleri: Bu resimler dinî bir kutsama ve yüceltmeye götürmedikçe caizdir.
3. Tevhid inancının korunması hususunda titizlik gösterilmelidir.
4. Canlılara ait olmayan resimleri yapmak ve kullanmak serbesttir.

F. İş – Meslek ve Kazançta Haramlar – Helaller

☞ Haram işlerde çalışmak, hırsızlık ve gasp, ihtikâr (karaborsacılık), rüşvet, faiz, kumar, piyango gibi fiiller haramdır. Hayat sigortaları içerisine faiz girmemesi, helal – haram kaidelerine riayet edilmesi şartıyla meşru olur. Ancak günümüz hayat sigortalarında buna riayet edilmediği için meşru değildir.

G. Aile ve Cinsel Konulardaki Haramlar – Helaller**Muharremât**

Müslüman ve ehli kitap olmayanlarla evlenilmez. Ehl-i kitaptan kız almak caizdir. Ancak Müslüman kadınlar, müşrik, dinsiz, Yahudi ve Hristiyan erkeklerle evlenemezler. Müslüman erkeğin fahişe kadınla evlenmesi tövbe edip nefsini islah edinceye kadar caiz değildir.

Geçici Evlilik (Nikâhu'l – mut'a)

İslam öncesi geçici evlilik yaygındır. Hz. Peygamber'de ilk dönemler geçici evliliğe izin vermiş ancak daha sonra yasaklamıştır. Sahabenin cumhûru bu yasaklamanın sürekli olduğu görüşündedirler.

Çocuk Düşürmek veya Aldırmak

Annenin hayatını tehdit eden zarurî bir durum olmadığı sürece kürtaj yapmak (çocuk düşürmek, aldırma) haramdır. Daha önceki bilgilerin zamanın tıp bilgisi ışığında gebeliğin belli bir süresine kadar (120 gün) ceninin hayatına son verileceği görüşü doğru değildir.

Cinsel Yasaklar

Yabancı birinin avret yerine bakma, elle boşalma (istimna), üreme organı dışında cinsel birleşme, adetli kadınla cinsel birliktelik, zina, lezbiyenlik, homoseksüellik, yabancı karşı cinsle baş başa kalma (halvet), hayvanla cinsel ilişkide bulunma ve kadınsı veya erkeksi davranışta bulunma gibi fiiller haramdır.

H. Dinlence ve Eğlenceyle İlgili Haramlar – Helaller**Evde Hayvan Bakmak**

Domuz ve köpek gibi hakkında özel yasaklama bulunan hayvanlara evde bakılmaz. Bunun dışındaki hayvana eziyet olmadığı sürece evde bakmak caizdir. Evde korunma ve avlanma amacı olmaksızın süs köpeği barındırmak hoş karşılanmamıştır.

Tavla, Satranç ve Benzeri Oyunlar

Dinlenmek ve eğlenmekle ilgili oyunları oynamanın mübah olması için dört şart vardır.

1. Namazın geçmesine veya gecikmesine sebep olmamak
2. Hiçbir menfaat beklememek
3. Dili kötü sözden korumak
4. Vakit israfına varacak alışkanlık hâline getirmemek

Hayvan Dövüştürmek

Zevk ve eğlence uğruna hayvanları dövüştürerek onlara eziyet etmek dinen yasaktır. (Tirmizî, “cihâd”, 30)

Şarkı – Türkü Söylemek, Dinlemek ve Çalgı Çalmak

Müziğin hükümleri duruma göre değişir.

- ☞ Dünya arzusu ve şehveti tahrik eden müzik haramdır.
- ☞ Vakitlerinin çoğunu buna vermeyi âdet hâline getiren için mekruhtur.
- ☞ Güzel sestten zevk alma dışında duyguya kapılmayan için mübahtır.
- ☞ Allah sevgisiyle dolup taşmayı sağlayan müzik müstehtaptır.
- ☞ Kadın sesi haram değildir. Ancak şehveti tahrik ederse Kur'an dinlemek bile haramdır.
- ☞ İçki meclislerinin sembolü olan müzik âletini tahrik ederse Kur'an dinlemek bile haramdır.
- ☞ Şarkı ve türkü İslam inanç ve ahlakına aykırıysa bunu müzikli, müziksiz söylemek ve dinlemek haramdır.

TIBBİ UYGULAMALAR**Otopsi**

İslam Bilginleri otopsinin caiz olması için şu şartları gerekli görürler:

1. Zaruretin bulunması
2. Otopsi yapılacak kişinin ölümünün tam olarak gerçekleşmesi
3. Varsa ölenin yakınlarının rızasının alınması
4. İşin uzmanlarınca otopsinin yapılması
5. Maddi menfaat karşılığında yapılmaması
6. Zaruret ölçüsü içinde yapıp akabinde defnedilmesi

ORGAN NAKLİ**Canlıdan canlıya organ naklinde gerekli şartlar:**

1. Zaruret bulunmalı
2. Vericinin izin ve rızası bulunmalı
3. Alınan organın vericinin hayatını riske sokmamalı
4. Tedavinin başarılı olacağına dair güçlü kanaat olmalı
5. Yeterli tıbbi ve teknik şart bulunmalı
6. Organ nakli ücret ve maddi çıkar karşılığında olmamalı

Ölüden diriye organ naklinin caiz olma şartları:

1. Zaruret bulunmalı
2. Nakille hastanın tedavi olacağına dair güçlü kanaat olmalı
3. Ölümden önce kendisi veya ölümünden sonra mirasçılar onay vermiş olması
4. Tıbbi ve hukuki ölüm gerçekleşmiş olmalı
5. Alıcının organ nakline razı olması
6. Naklin ücret mukabilinde yapılmaması

İbadetle İlgili Önemli Bazı Kavramlar

Tertib: Sıraya uygun olarak yerine getirme.

Muvalat: İbadetin ara verilmeden yapılması.

Mazmaza: Ağız su ile çalkalamak.

İstinşak: Burnu su ile temizleme.

Delk: Uzuvarı su ile ovma.

Musalli: Namazı eda eden kimse.

İsâet: Kötü anlamına gelir. İbadette sünneti terk isâettir.

Muvazebe: Hz. Peygamber'in sürekli yaptığı.

İkab: Yapılan kötülüğün ardından verilen ceza.

İtab: Azarlamak, terslemek.

Şûrutu's-Salat: Namazın şartları.

Huruc bi sun'ihî: Kişinin istediği ile namazdan çıkması.

Erkanu's-Salat: Namazın rükünleri.

Tadil-i Erkan: Namazın rükümlerinin düzgün olarak yapılması.

Tağlis: Sabah namazını karanlıkta kılmak.

İsfar: Sabah namazını hava sarardığı zaman kılmak.

Beyâz-ı müstetil: Uzayıp giden beyazlık.

Beyâz-ı nüsta'razi: Enlemesine beyazlık. İmsak vakti.

İbrad: Öğle namazını geciktirip serinlikte kılmak.

Tahrime: İftih tekberi.

Tuma'nine: Rükuda veya secde arasında bir meddet bekleme.

Kavme: Secde öncesinde kıyam vaziyetinde bir müddet bekleme.

İtimat: İftitah tekbirinin hemen ardından el bağlamak.

İrsal: Elleri yana salıvermek.

Teavvüz: Euzu besmele çekme.

Tesmi: Semiallahu limen hamideh demek.

Tahmid: Rabbena lekel hamd demek.

Celse: İki secde arasında oturmak.

Teverruk: Kadınların oturuşlarda ayakları sağ yana yatırması.

Zaif tekbir: İlave tekbir.

İhtilaf-ı metali: Ayın doğuş zamanındaki farklılık.

Savm-ı visal: İftar etmeden tutulan peşpeşe oruç.

Savan-ı Davud: Hz. Davud'un sünnetinde olduğu gibi gün aşırı oruç.

Mal-i Dimar: Telef mal.